

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и академичната дейност на доц. д-р *Николай Кирилов Михайлов*, участник в конкурс за присъждане на *академичната длъжност „професор“*,

изготвено от чл.-кор. Ангел С. Стефанов

В конкурса за професор по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Етика и комуникации), обявен в ДВ, бр. 44/29.05.2018 г., доц. Николай Михайлов участва с една монография, две студии и четири статии и доклади. Намирам тези публикации, издадени през последните седем години, и които са само част от наличните публикации на кандидата, за напълно достатъчни за участието му в посочения конкурс, като се има предвид и неговата натовареност със специализирани лекционни курсове.

От представените публикации най-значима е неговата монография *„Етика и комуникации“* (София: „Мейкър Артс“, 2018 г.), на чието съдържание се спирам в моето Становище.

Напълно съм съгласен с автора, че още античното разбиране за човека като „обществено животно“ схваща същностното му качество да битува винаги като член на определена исторически закрепена общност, а това пък го обрича на постоянно общуване с хората от социалния кръг около него. А днес, както той правилно постановява, „Важната, дори решаваща роля, която информацията и основаните на нея технологии играят в човешкия живот, задължава етиката да анализира последиците за морала, които следват от този феномен“ (с. 9).

Самата насоченост на заглавието на книгата като че ли задължава автора да започне най-напред с разглеждането на „етиката като философия и светоглед“, както е озаглавена и първата глава от изследването. Внимателно е анализиран предмета на етиката така, както е бил усещан и учредяван от философите през античността, средновековието и Новото

време. Тук няма да преразказвам, разбира се, съдържанието на отделните параграфи, което е известно на историците на философията. Онова, което заслужава да се изтъкне обаче, е, че доц. Н. Михайлов е успял елегантно да вмъкне в своите коментари за специфичната етическа и философска проблематика през посочените епохи, белязана чрез ключови произведения на Платон, Аристотел, св. Августин, св. Тома Аквински, Томас Хобс, Джон Лок, Жан Жак Русо и Имануел Кант, важната за изследването му концептуална нишка за необходимостта и значимостта на комуникацията като ежедневно и политическо общуване между хората. Последният параграф на първа глава е посветен на етиката в информационната епоха, като по своето съдържание задава подходящо прехождане към следващите глави.

Тематично коректно е фокусирането във втора глава върху комуникацията като междуличностна и обществена практика, като комуникацията се разглежда във всичките ѝ основни аспекти – социални, семантически, информационни, технологични и, което е от значение за книгата, неотклонно се изтъква и етическият аспект на комуникативното взаимодействие. Прави много добро впечатление обстоятелството, че Н. Михайлов не само цитира български автори, но е посветил отделен параграф на български изследователи с теоретични приноси към осмислянето и концептуалното определяне на съвременните обществени феномени, наричани „публична комуникация“ и “public relations”. Това е важно за изясняване дали по своята същност те се обхващат познавателно от някаква научна теория, или представляват прагматично провеждана и специфично ориентирана и обмислено насочвана социална дейност. Авторът е коректен при изясняването на приносите на българските автори, специалисти в областта на публичната (наричана още обществена) комуникация и заключава, че „българските автори... създават собствена

школа в науката за комуникацията, която повишава обществения интерес към придобиването на това ново и перспективно научно знание“ (с. 153).

Н. Михайлов не е пропуснал да анализира и онази промяна в съвременното общество, дължаща се на ускореното и широко навлизане на нови комуникационни технологии, променящи характера на информационния обмен и чрез това съдействащи за постигането на променен облик на обществото – този на т. нар. мрежово общество. Разгледани и коментирани са възгледите на релевантни автори, които изявяват както предимствата, така и някои недостатъци на функционирането на комуникационната мрежа, гръбнак на това общество, която е свързана и с порождането на властови отношения в него.

Последният параграф на втора глава, както и цялото съдържание на трета глава са особено значими в проблемно отношение за изследването на автора. Централен проблем например при функционирането на съвременното информационно общество например е „Съществуват ли абсолютни или поне независими от конкретната практика морални принципи или пък тези принципи са в пряка зависимост от тяхното „приложение“ и следователно етиката в известен смисъл е възможна само като „приложна“?“ (с. 185). Н. Михайлов дава ясен отговор на това питане, като отстоява виждането, че моралното действие като самозадължаване и доброволен избор означава да се следва нравственото правило, независимо дали е от областта на традиционния или професионалния морал (вж. с. 180-181). Само така може да се отстранява съзнателното изкривяване на информацията, особено когато тя носи значими послания за оформянето на общественото мнение, както и при представянето на изграждащи светогледа знания. Авторът зачеква и едно оригинално виждане, че обработката на информация освен техническите си параметри изисква и още един елемент, наречен от него „елемент на човешката чувствителност“

(с. 178), за да се превърне информацията в комуникационно общуване. Това виждане обаче остава неразработено.

Съвсем основателно Н. Михайлов отбелязва, че комуникацията притежава различни индивидуални, технологични и социални измерения, като целенасочено той се спира на съдържанието ѝ, разбирано като човешко общуване. Защото общуването е духовна дейност, или както авторът определя неговият резултат, той е „взаимното разбиране, „влизането“ в духовния свят на другия“ (с. 195). Но общуването се ръководи от избора на морални ценности. Това прави общуването и моралът да имат близки определящи ги аспекти. В тази връзка авторът представя специфичните сфери и задачите, стоящи пред PR етиката и пред журналистическата етика. Това представяне е направено компетентно и аз няма да се спирам тук на неговото съдържание. Имам само една препоръка към автора. Той отбелязва, че журналистическата етика се основава както на принципа за свободата на словото, така и на принципа за отговорността на журналистите, с което съм напълно съгласен. Добавено е обаче и твърдението, че журналистическата етика е и въпрос на „самоопределяне към една или друга социална идея и следващите от нея програма и убеденост“ (с. 222). Не възразявам пряко на това твърдение, но смятам, че авторът би могъл да задълбочи анали си за взаимната зависимост между очакваната достоверност на журналистиката като оповестяваща и представяща различни събития от една страна, и коментарната журналистика, която може да бъде обвързана с определени социални идеи и програми.

Последният параграф на книгата, озаглавен „Морал и виртуалност“, е оставен като „читателски десерт“, понеже засяга любопитни теми и проблеми, отнасящи се до разгръщането на виртуалната реалност, ознаменувано чрез усъвършенстването на изкуствения интелект. Дали

последният ще се превърне в бъдеще в свръхинтелект, който може да бъде заплаха за човешкото съществуване, дали функциите на човешкият мозък не биха могли да се оприличат на онези, присъщи на изкуствения интелект, трябва ли и как би могла да се промени етичката проблематика при ускореното навлизане на съвременни дигитални устройства и виртуални мрежи в процеса на комуникация – това са част от интересните питання, чиито различни отговори се представят и коментират от автора.

Съгласен съм с очертаните приноси в трудовете на Н. Михайлов, представени в Авторската справка.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

На основата на всичко казано в настоящото Становище, ще гласувам убедено с „Да“ за придобиването от доц. д-р Николай Кирилов Михайлов на академическата длъжност „професор“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Етика и комуникации).

София, 28.09.2018 г.

